

تحلیلی سیاسی هفته (۱۹)
آسیب‌شناسی گزارش مدیرکل آژانس اتمی در قالب
امنیت‌پژوهی راهبردی

نام دفتر: مطالعات سیاسی

شماره مسلسل: ۲۶۰۱۰۸۳۳

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۳/۲۱

بررسی دستور کار نشست فصلی شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و کالبدشکافی گزارش یوکیا آمانو - مدیرکل آژانس - در ۶ ژوئن ۲۰۱۱ (هفدهم خردادماه ۱۳۹۰) از منظر امنیت‌پژوهی راهبردی مبین وجود برخی موارد قابل تأمل است که ضرورت ریشه‌یابی اهداف پنهان و آشکار موضع‌گیری‌های یوکیا آمانو و بازخورد آن بر مؤلفه‌های امنیتی - دفاعی را دوچندان می‌کند. در این راستا مهمترین ملاحظات جمهوری اسلامی ایران عبارتند از:

۱. بسترسازی روانی - رسانه‌ای برای گسترش تحریم اشخاص حقیقی و حقوقی وابسته به وزارت دفاع و سپاه پاسداران در سه طیف تحریم‌های یکجانبه، فرآتلانتیک (اتحادیه اروپا و آمریکا) و ائتلافی (رایزنی آمریکا بر برخی کشورهای شرق آسیا)؛

۲. برنامه‌ریزی سیستماتیک ایالات متحده و تروئیکای اتحادیه اروپا برای مزیت‌سازی از نقش سازمان بین‌المللی انرژی اتمی؛ برای مثال یکی از برنامه‌های واشنگتن از مانور تبلیغاتی بر گزارش یوکیا آمانو، آماده‌سازی افکار عمومی برای پیاده‌سازی تحریم‌های نظامی بالقوه علیه جمهوری اسلامی ایران است. بخشی از سیاست آماده‌سازی افکار عمومی از طریق به‌کارگیری ترغیب مستندسازی جعلی صورت می‌گیرد. ادعای یوکیا آمانو مبنی بر دستیابی به برخی مدارک از طریق کانال‌های مختلف در همین چارچوب ارزیابی می‌شود.

۳. بازتولید دور جدیدی از جنگ تبلیغاتی با تمرکز بر مطالعات ادعایی تسلیحاتی شدن؛^۱

پروژه نمک سبز، آزمایش مواد انفجاری بالا و طرح کلاهدک موشک‌های بالستیک شهاب از مهمترین موارد مطالعات ادعایی تسلیحاتی شدن هستند.

۴. برجسته‌سازی عدم تمکین جمهوری اسلامی ایران به گزارش‌های فصلی شورای حکام آژانس و قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل؛

۵. مقدمه‌سازی برای افزایش عملیات روانی علیه سپاه پاسداران و افراد مرتبط با صنایع هوا - فضای وابسته به وزارت دفاع؛

۶. برنامه‌ریزی سیستماتیک برای پوشش خلأ اطلاعاتی پیرامون دستاوردهای هسته‌ای و موشکی جمهوری اسلامی ایران؛ مشروط کردن راستی‌آزمایی فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران به دسترسی سریع و بدون قید و شرط بازرسان آژانس از مقام‌های مرتبط، تأسیسات هسته‌ای و نظامی، تجهیزات و اسناد طبقه‌بندی شده که در گزارش مدیرکل آژانس بسیار پررنگ است، مبین برنامه‌ریزی سیستماتیک آژانس و برخی کشورها برای رفع ابهام اطلاعاتی از آخرین دستاوردهای صنایع موشکی و هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران است که باید از منظر تولید تهدید راهبردی مورد توجه نهادهای ذیربط قرار گیرد.

۷. تأمین بخشی از خوراک تبلیغاتی شورای امنیت سازمان ملل برای توجیه اعمال سیاست تحریم در چارچوب بند «۱»^۲ فصل هفتم منشور ملل متحد؛

۸. هم‌افزایی ظرفیت‌ها با رویکرد تجمیع‌سازی تهدیدهای موازی،

موضع‌گیری‌های جهت‌دار و مکرر مدیرکل آژانس اتمی هم‌زمان با تصویب دور جدیدی از تحریم‌های یکجانبه اتحادیه اروپا و ایالات متحده، بیانگر شکل‌گیری نوعی هماهنگی مستتر بین آژانس و برخی کشورها برای تولید تهدید مرکب و تجمیع ظرفیت‌ها با رویکرد وزن‌دهی به تهدیدات نامتقارن علیه جمهوری اسلامی ایران است؛

۱. برای اولین بار موضوع مطالعات ادعایی به تاریخ ۲۷ جولای ۲۰۰۵ به‌صورت غیررسمی در روزنامه وال استریت ژورنال با این عنوان مطرح شد که نهادهای جاسوسی آمریکا از ۲۰ ژانویه تا ۱۸ فوریه ۲۰۰۴ موفق شده‌اند با دستیابی به اطلاعات لپ‌تاپ سرقت شده یکی از کارشناسان صنعت هسته‌ای ایران به اسناد و اسلایدهایی پیرامون ابعاد احتمالی برنامه نظامی هسته‌ای دست یابند.

۹. مانع‌سازی در روند استقرار الگوی بومی‌سازی چرخه کامل سوخت هسته‌ای و پیشرفت‌های صنایع هوا - فضای جمهوری اسلامی ایران؛

۱۰. بهانه‌سازی به مسکو برای تأخیر در افتتاح نیروگاه اتمی بوشهر؛

۱۱. برجسته‌سازی ضرورت تصویب و اجرای کامل مفاد پروتکل الحاق از طرف جمهوری اسلامی ایران؛

۱۲. هموارسازی و کانالیزه کردن جمهوری اسلامی ایران به سمت انعقاد مدالیت‌ه جدید با محوریت مطالعات ادعایی تسلیحاتی شدن؛

۱۳. کمرنگ‌سازی همکاری‌های پادمانی جمهوری اسلامی ایران؛

یکی از تدابیر جمهوری اسلامی ایران برای تسریع در روند اعتمادسازی به عدم تعلیق بازرسی‌های عادی در چارچوب توافقنامه پادمان با آژانس است. در این میان گزارش مدیرکل آژانس بازخورد منفی بر سیاست شفاف‌سازی جمهوری اسلامی ایران دارد.

۱۴. تقویت امواج ایران‌هراسی در معادلات امنیتی - دفاعی منطقه؛

یکی از عواملی که از پتانسیل لازم برای ایجاد واگرایی بین جمهوری اسلامی ایران و کشورهای منطقه به‌ویژه بازیگران عرب حوزه خلیج فارس برخوردار است و می‌تواند به کاتالیزوری برای کشش این کشورها به واشنگتن تبدیل شود، ترسیم تصویری مجازی از درآمیختگی سیاست‌های هسته‌ای و نظامی جمهوری اسلامی ایران است.

۱۵. رویه‌سازی مطالعات ادعایی تسلیحاتی شدن؛

تکرار اتهام‌های بی‌اساس از قبیل وجود اهداف نظامی در فعالیت‌های هسته‌ای و برجسته‌سازی نقش سپاه پاسداران در پیشبرد دانش هسته‌ای نظامی، بیانگر رویه شدن گنجاندن «مطالعات ادعایی تسلیحاتی»^۱ شدن در گزارش‌های فصلی مدیرکل آژانس اتمی و قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل است که بازتاب آن را می‌توان در مفاد نامه‌نگاری مورخ ۳ ژوئن ۲۰۱۱ (۱۳ خردادماه ۱۳۹۰) یوکیا آمانو به رئیس سازمان انرژی اتمی و ادعای وجود برخی قراین مبنی بر انحراف از فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای مشاهده کرد.

۱۶. تداعی وجود همکاری‌های هسته‌ای نظامی بین ایران و سوریه؛

رفتارکاوای موضع‌گیری‌های چند ماه اخیر آمریکا و مدیرکل آژانس اتمی در رابطه با وجود فعالیت‌های هسته‌ای محرمانه در تأسیسات دیرالزور سوریه که در سپتامبر ۲۰۰۷ توسط جنگنده‌های اسرائیلی مورد حمله قرار گرفت و همزمان شبهه‌افکنی آنان پیرامون ماهیت و اهداف فعالیت‌های هسته‌ای ایران حاوی این پیام است که بخشی از پازل جنگ تبلیغاتی غرب در بخش دفاعی، از طریق تداعی وجود همکاری هسته‌ای زیرزمینی بین تهران و دمشق دنبال می‌شود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

رصد گزارش‌های فصلی مدیرکل آژانس بیانگر این واقعیت است که دور جدیدی از امواج عملیات روانی با تمرکز بر ابعاد نظامی احتمالی در فعالیت‌های اتمی ایران در حال شکل‌گیری است که بخش قابل توجهی از آن، صنایع نظامی راهبردی به‌ویژه در بخش دفاع را هدف قرار داده است. در نتیجه هرگونه نگاه بخشی و مغفول ماندن از آسیب‌شناسی جامع‌نگر گزارش‌های مدیرکل آژانس نه تنها در کوتاه‌مدت خوراک لازم برای گسترش عمق، دامنه و برد تحریم‌ها را فراهم می‌کند، بلکه می‌تواند به یک اهرم فشار برای وادارسازی تهران به بازرسی‌های تکمیلی و همکاری‌های فراپادمانی تبدیل شود. به همین دلیل متولیان امر باید گزارش‌های مدیرکل آژانس را در دو بعد شکلی و ماهوی بررسی و تدابیر بازدارنده لازم برای خنثی‌سازی تهدیدهای احتمالی را در دستور کار قرار دهند.